මජ්ඣිමනිකායෙ

මූලපණ්ණාසපාළි

4. මහායමකවග්ගො

(1)

චූළගොසිඞ්ගසුත්තං

මජ්ඣිමනිකායෙ

මූලපණ්ණාසපාළි

4. මහායමකවග්ගො

1. චූළගොසිඞ්ගසුත්තං

325. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා නාදිකෙ විහරති ගිඤ්ජකාවසථෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ච අනුරුද්ධො ආයස්මා ච නන්දියො ආයස්මා ච කිම්බිලො ගොසිඞ්ගසාලවනදායෙ විහරන්ති. අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන ගොසිඞ්ගසාලවනදායො තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො දායපාලො භගවන්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන භගවන්තං එතදවොච – ''මා, සමණ, එතං දායං පාවිසි. සන්තෙත්ථ තයො කුලපුත්තා අත්තකාමරූපා විහරන්ති. මා තෙසං අඵාසුමකාසී''ති.

අස්සොසි ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො දායපාලස්ස භගවතා සද්ධිං මන්තයමානස්ස. සුත්වාන දායපාලං එතදවොච – ''මා, ආවුසො දායපාල, භගවන්තං වාරෙසි. සත්ථා නො භගවා අනුප්පත්තො''ති. අථ ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො යෙනායස්මා ච නන්දියො ආයස්මා ච කිම්බිලො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තඤ්ච නන්දියං ආයස්මන්තඤ්ච කිම්බිලං එතදවොච – ''අභික්කමථායස්මන්තො, අභික්කමථායස්මන්තො, සත්ථා නො භගවා අනුප්පත්තො''ති. අථ ඛො ආයස්මා ච අනුරුද්ධො ආයස්මා ච නන්දියො ආයස්මා ච කිම්බිලො භගවන්තං පච්චුග්ගන්ත්වා – එකො භගවතො පත්තචීවරං පටිග්ගහෙසි, එකො ආසනං පඤ්ඤාපෙසි, එකො පාදොදකං උපට්ඨපෙසි. නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. නිසජ්ජ ඛො භගවා පාදෙ පක්ඛාලෙසි. තෙපි ඛො ආයස්මන්තො භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං භගවා එතදවොච –

326. ''කච්චි වො, අනුරුද්ධා, ඛමනීයං, කච්චි යාපනීයං, කච්චි පිණ්ඩකෙන න කිලමථා''ති? ''ඛමනීයං, භගවා, යාපනීයං, භගවා; න ච මයං, භන්තෙ, පිණ්ඩකෙන කිලමාමා''ති. ''කච්චි පන වො, අනුරුද්ධා, සමග්ගා සම්මොදමානා අවිවදමානා

Free Distribution www.aathaapi.org

ඛීරොදකීභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං පියචක්ඛූහි සම්පස්සන්තා විහරථා''ති? ''තග්ඝ මයං, භන්තෙ, සමග්ගා සම්මොදමානා අවිවදමානා ඛීරොදකීභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං පියචක්ඛූහි සම්පස්සන්තා විහරාමා''ති. ''යථා කථං පන තුම්හෙ, අනුරුද්ධා, සමග්ගා සම්මොදමානා අවිවදමානා ඛීරොදකීභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං පියචක්ඛූහි සම්පස්සන්තා විහරථා''ති? ''ඉධ මය්හං, භන්තෙ, එවං හොති – 'ලාභා වත මෙ, සුලද්ධං වත මෙ, යොහං එවරූපෙහි සබ්‍රහ්මචාරීහි සද්ධිං විහරාමී'ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, ඉමෙසු ආයස්මන්තෙසු මෙත්තං කායකම්මං පච්චුපට්ඨිතං ආවි චෙව රහො ච; මෙත්තං වචීකම්මං පච්චුපට්ඨිතං ආවි චෙව රහො ච; මෙත්තං මනොකම්මං පච්චුපට්ඨිතං ආවි චෙව රහො ච. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එවං හොති – 'යංනූනාහං සකං චිත්තං නික්ඛිපිත්වා ඉමෙසංයෙව ආයස්මන්තානං චිත්තස්ස වසෙන වත්තෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, භන්තෙ, සකං චිත්තං නික්ඛිපිත්වා ඉමෙසංයෙව ආයස්මන්තානං චිත්තස්ස වසෙන වත්තාමි. නානා හි ඛො නො, භන්තෙ, කායා එකඤ්ච පන මඤ්ඤෙ චිත්ත''න්ති.

ආයස්මාපි ඛො නන්දියො භගවන්තං එතදවොච – ''මය්හම්පි, භන්තෙ, එවං හොති – 'ලාභා වත මෙ, සුලද්ධං වත මෙ, යොහං එවරූපෙහි සබ්‍රහ්මචාරීහි සද්ධිං විහරාමී'ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, ඉමෙසු ආයස්මන්තෙසු මෙත්තං කායකම්මං පච්චුපට්ඨිතං ආවි චෙව රහො ච, මෙත්තං වචීකම්මං පච්චුපට්ඨිතං ආවි චෙව රහො ච, මෙත්තං මනොකම්මං පච්චුපට්ඨිතං ආවි චෙව රහො ච. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එවං හොති – 'යංනූනාහං සකං චිත්තං නික්ඛිපිත්වා ඉමෙසංයෙව ආයස්මන්තානං චිත්තස්ස වසෙන වත්තෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, භන්තෙ, සකං චිත්තං නික්ඛිපිත්වා ඉමෙසංයෙව ආයස්මන්තානං චිත්තස්ස වසෙන වත්තාමි. නානා හි ඛො නො, භන්තෙ, කායා එකඤ්ච පන මඤ්ඤෙ චිත්තන්ති.

ආයස්මාපි ඛො කිම්බිලො භගවන්තං එතදවොච – ''මය්හම්පි, භන්තෙ, එවං හොති – 'ලාභා වත මෙ, සුලද්ධං වත මෙ, යොහං එවරූපෙහි සබ්‍රහ්මචාරීහි සද්ධිං විහරාමී'ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, ඉමෙසු ආයස්මන්තෙසු මෙත්තං කායකම්මං පච්චුපට්ඨිතං ආවි චෙව රහො ච, මෙත්තං වචීකම්මං පච්චුපට්ඨිතං ආවි චෙව රහො ච, මෙත්තං මනොකම්මං පච්චුපට්ඨිතං ආවි චෙව රහො ච. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එවං හොති – 'යංනූනාහං සකං චිත්තං නික්ඛිපිත්වා ඉමෙසංයෙව ආයස්මන්තානං චිත්තස්ස වසෙන වත්තෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, භන්තෙ, සකං චිත්තං නික්ඛිපිත්වා ඉමෙසංයෙව

ආයස්මන්තානං චිත්තස්ස වසෙන වත්තාමි. නානා හි ඛො නො, භන්තෙ, කායා එකඤ්ච පන මඤ්ඤෙ චිත්තන්ති.

‘‘එවං ඛො මයං, භන්තෙ, සමග්ගා සම්මොදමානා අවිවදමානා ඛීරොදකීභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං පියචක්ඛූහි සම්පස්සන්තා විහරාමා’’ති.

327. ‘‘සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! කච්චි පන වො, අනුරුද්ධා, අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරථා’’ති? ‘‘තග්ඝ මයං, භන්තෙ, අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරාමා’’ති. ‘‘යථා කථං පන තුම්හෙ, අනුරුද්ධා, අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරථා’’ති? ‘‘ඉධ පන, භන්තෙ, අම්හාකං යො පඨමං ගාමතො පිණ්ඩාය පටික්කමති සො ආසනානි පඤ්ඤාපෙති, පානීයං පරිභොජනීයං උපට්ඨපෙති, අවක්කාරපාතිං උපට්ඨපෙති. යො පච්ඡා ගාමතො පිණ්ඩාය පටික්කමති, සචෙ හොති භුත්තාවසෙසො සචෙ ආකඞ්ඛති භුඤ්ජති, නො චෙ ආකඞ්ඛති අප්පහරිතෙ වා ඡඩ්ඩෙති, අප්පාණකෙ වා උදකෙ ඔපිලාපෙති. සො ආසනානි පටිසාමෙති, පානීයං පරිභොජනීයං පටිසාමෙති, අවක්කාරපාතිං පටිසාමෙති, භත්තග්ගං සම්මජ්ජති. යො පස්සති පානීයඝටං වා පරිභොජනීයඝටං වා වච්චඝටං වා රිත්තං තුච්ඡං සො උපට්ඨපෙති. සචස්ස හොති අවිසය්හං, හත්ථවිකාරෙන දුතියං ආමන්තෙත්වා හත්ථවිලඞ්ඝකෙන උපට්ඨපෙම, න ත්වෙව මයං, භන්තෙ, තප්පච්චයා වාචං භින්දාම. පඤ්චාහිකං ඛො පන මයං, භන්තෙ, සබ්බරත්තිකං ධම්මියා කථාය සන්නිසීදාම. එවං ඛො මයං, භන්තෙ, අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරාමා’’ති.

328. ‘‘සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! අත්ථි පන වො, අනුරුද්ධා, එවං අප්පමත්තානං ආතාපීනං පහිතත්තානං විහරන්තානං උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො’’ති? ‘‘කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ! ඉධ මයං, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාම විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාම. අයං ඛො නො, භන්තෙ, අම්හාකං අප්පමත්තානං ආතාපීනං පහිතත්තානං විහරන්තානං උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො’’ති.

‘‘සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! එතස්ස පන වො, අනුරුද්ධා, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අත්ථඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා

අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති? ''කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ! ඉධ මයං, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාම විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාම. එතස්ස, භන්තෙ, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අයමඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති.

''සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! එතස්ස පන වො, අනුරුද්ධා, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අත්ථඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති? ''කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ! ඉධ මයං, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාම පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකා ච විහරාම, සතා ච සම්පජානා, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙම, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – 'උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී'ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාම. එතස්ස, භන්තෙ, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අයමඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති.

''සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! එතස්ස පන වො, අනුරුද්ධා, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අත්ථඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති? ''කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ! ඉධ මයං, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාම සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා, පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා, අදුක්ඛං අසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාම. එතස්ස, භන්තෙ, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අයමඤ්ඤො උත්තරි මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති.

''සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! එතස්ස පන වො, අනුරුද්ධා, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අත්ථඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති? ''කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ! ඉධ මයං, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාම සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා 'අනන්තො ආකාසො'ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරාම. එතස්ස, භන්තෙ, විහාරස්ස සමතික්කමාය

එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අයමඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො’’ති.

‘‘සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! එතස්ස පන වො, අනුරුද්ධා, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අත්ථඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො’’ති? ‘‘කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ! ඉධ මයං, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාම සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘අනන්තං විඤ්ඤාණ’න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරාම. එතස්ස, භන්තෙ, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අයමඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො’’ති.

‘‘සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! එතස්ස පන වො, අනුරුද්ධා, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අත්ථඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො’’ති? ‘‘කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ! ඉධ මයං, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාම සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘නත්ථි කිඤ්චී’ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරාම. එතස්ස, භන්තෙ, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අයමඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො’’ති.

‘‘සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! එතස්ස පන වො, අනුරුද්ධා, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අත්ථඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො’’ති? ‘‘කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ! ඉධ මයං, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාම සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරාම. එතස්ස, භන්තෙ, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අයමඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො’’ති.

329. ‘‘සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! එතස්ස පන වො, අනුරුද්ධා, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අත්ථඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො’’ති? ‘‘කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ! ඉධ මයං, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාම සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරාම. පඤ්ඤාය ච නො දිස්වා

ආසවා පරික්ඛීණා. එතස්ස, භන්තෙ, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අයමඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො. ඉමස්මා ච මයං, භන්තෙ, ඵාසුවිහාරා අඤ්ඤං ඵාසුවිහාරං උත්තරිතරං වා පණීතතරං වා න සමනුපස්සාමා''ති. ''සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! එතස්මා අනුරුද්ධා ඵාසුවිහාරා අඤ්ඤො ඵාසුවිහාරො උත්තරිතරො වා පණීතතරො වා නත්ථී''ති.

330. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තඤ්ච අනුරුද්ධං ආයස්මන්තඤ්ච නන්දියං ආයස්මන්තඤ්ච කිම්බිලං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි. අථ ඛො ආයස්මා ච අනුරුද්ධො ආයස්මා ච නන්දියො ආයස්මා ච කිම්බිලො භගවන්තං අනුසංසාවෙත්වා තතො පටිනිවත්තිත්වා ආයස්මා ච නන්දියො ආයස්මා ච කිම්බිලො ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං එතදවොචුං – ''කිං නු ඛො මයං ආයස්මතො අනුරුද්ධස්ස එවමාරොචිම්හ – 'ඉමාසඤ්ච ඉමාසඤ්ච විහාරසමාපත්තීනං මයං ලාභිනො'ති, යං නො ආයස්මා අනුරුද්ධො භගවතො සම්මුඛා යාව ආසවානං ඛයා පකාසෙසී''ති? ''න ඛො මෙ ආයස්මන්තො එවමාරොචෙසුං – 'ඉමාසඤ්ච ඉමාසඤ්ච විහාරසමාපත්තීනං මයං ලාභිනො'ති, අපි ච මෙ ආයස්මන්තානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච විදිතො – 'ඉමාසඤ්ච ඉමාසඤ්ච විහාරසමාපත්තීනං ඉමෙ ආයස්මන්තො ලාභිනො'ති. දෙවතාපි මෙ එතමත්ථං ආරොචෙසුං – 'ඉමාසඤ්ච ඉමාසඤ්ච විහාරසමාපත්තීනං ඉමෙ ආයස්මන්තො ලාභිනො'ති. තං මෙ භගවතා පඤ්හාභිපුට්ඨෙන බ්‍යාකත''න්ති.

331. අථ ඛො දීඝො පරජනො යක්ඛො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො දීඝො පරජනො යක්ඛො භගවන්තං එතදවොච – ''ලාභා වත, භන්තෙ, වජ්ජීනං, සුලද්ධලාභා වජ්ජිපජාය, යත්ථ තථාගතො විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, ඉමෙ ච තයො කුලපුත්තා – ආයස්මා ච අනුරුද්ධො, ආයස්මා ච නන්දියො, ආයස්මා ච කිම්බිලො''ති. දීඝස්ස පරජනස්ස යක්ඛස්ස සද්දං සුත්වා භුම්මා දෙවා සද්දමනුස්සාවෙසුං – 'ලාභා වත, භො, වජ්ජීනං, සුලද්ධලාභා වජ්ජිපජාය, යත්ථ තථාගතො විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, ඉමෙ ච තයො කුලපුත්තා – ආයස්මා ච අනුරුද්ධො, ආයස්මා ච නන්දියො, ආයස්මා ච කිම්බිලො'ති. භුම්මානං දෙවානං සද්දං සුත්වා චාතුමහාරාජිකා දෙවා…පෙ…. තාවතිංසා දෙවා…පෙ…. යාමා දෙවා…පෙ…. තුසිතා දෙවා…පෙ…. නිම්මානරතී දෙවා…පෙ….

පරනිම්මිතවසවත්තී දෙවා...පෙ.... බ්‍රහ්මකායිකා දෙවා සද්දමනුස්සාවෙසුං – ‘‘ලාභා වත, භො, වජ්ජීනං, සුලද්ධලාභා වජ්ජිපජාය, යත්ථ තථාගතො විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, ඉමෙ ච තයො කුලපුත්තා – ආයස්මා ච අනුරුද්ධො, ආයස්මා ච නන්දියො, ආයස්මා ච කිම්බිලො’’ති. ඉතිහ තෙ ආයස්මන්තො තෙන ඛණෙන (තෙන ලයෙන) තෙන මුහුත්තෙන යාවබ්‍රහ්මලොකා විදිතා අහෙසුං.

‘‘එවමෙතං, දීඝ, එවමෙතං, දීඝ! යස්මාපි, දීඝ, කුලා එතෙ තයො කුලපුත්තා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, තඤ්චෙපි කුලං එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තං අනුස්සරෙය්‍ය, තස්සපස්ස කුලස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. යස්මාපි, දීඝ, කුලපරිවට්ටා එතෙ තයො කුලපුත්තා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, සො චෙපි කුලපරිවට්ටො එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තො අනුස්සරෙය්‍ය, තස්සපස්ස කුලපරිවට්ටස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. යස්මාපි, දීඝ, ගාමා එතෙ තයො කුලපුත්තා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, සො චෙපි ගාමො එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තො අනුස්සරෙය්‍ය, තස්සපස්ස ගාමස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. යස්මාපි, දීඝ, නිගමා එතෙ තයො කුලපුත්තා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, සො චෙපි නිගමො එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තො අනුස්සරෙය්‍ය, තස්සපස්ස නිගමස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. යස්මාපි, දීඝ, නගරා එතෙ තයො කුලපුත්තා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, තඤ්චෙපි නගරං එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තං අනුස්සරෙය්‍ය, තස්සපස්ස නගරස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. යස්මාපි, දීඝ, ජනපදා එතෙ තයො කුලපුත්තා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, සො චෙපි ජනපදො එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තො අනුස්සරෙය්‍ය, තස්සපස්ස ජනපදස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. සබ්බෙ චෙපි, දීඝ, ඛත්තියා එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තා අනුස්සරෙය්‍යුං, සබ්බෙසානම්පස්ස ඛත්තියානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. සබ්බෙ චෙපි, දීඝ, බ්‍රාහ්මණා එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තා අනුස්සරෙය්‍යුං, සබ්බෙසානම්පස්ස බ්‍රාහ්මණානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. සබ්බෙ චෙපි, දීඝ, වෙස්සා එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තා අනුස්සරෙය්‍යුං, සබ්බෙසානම්පස්ස වෙස්සානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. සබ්බෙ චෙපි, දීඝ, සුද්දා එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තා අනුස්සරෙය්‍යුං, සබ්බෙසානම්පස්ස සුද්දානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. සදෙවකො චෙපි, දීඝ, ලොකො සමාරකො සබ්‍රහ්මකො සස්සමණබ්‍රාහ්මණී පජා සදෙවමනුස්සා එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තා අනුස්සරෙය්‍ය, සදෙවකස්සපස්ස

ලොකස්ස සමාරකස්ස සබ්‍රහ්මකස්ස සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. පස්ස, දීඝ, යාවඤ්චෙතෙ තයො කුලපුත්තා බහුජනහිතාය පටිපන්නා බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පකාය, අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සාන''න්ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො දීඝො පරජනො යක්ඛො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

චූළගොසිඞ්ගසුත්තං පඨමං.

චූළගොසිඞ්ගසුත්තවණ්ණනා (අට්ඨකථා)

325. **එවං මෙ සුතන්ති** චූළගොසිඞ්ගසුත්තං. තත්ථ **නාතිකෙ විහරතීති නාතිකා** නාම එකං තළාකං නිස්සාය ද්වින්නං චූළපිතිමහාපිතිපුත්තානං ද්වෙ ගාමා, තෙසු එකස්මිං ගාමෙ. **ගිඤ්ජකාවසථෙති** ඉට්ඨකාමයෙ ආවසථෙ. එකස්මිං කිර සමයෙ භගවා මහාජනසඞ්ගහං කරොන්තො වජ්ජිරට්ඨෙ චාරිකං චරමානො නාතිකං අනුප්පත්තො. නාතිකවාසිනො මනුස්සා භගවතො මහාදානං දත්වා ධම්මකථං සුත්වා පසන්නහදයා, ''සත්ථු වසනට්ඨානං කරිස්සාමා''ති මන්තෙත්වා ඉට්ඨකාහෙව භිත්තිසොපානත්ථම්භෙ වාළරූපාදීනි දස්සෙන්තො පාසාදං කත්වා සුධාය ලිම්පිත්වා මාලාකම්මලතාකම්මාදීනි නිට්ඨාපෙත්වා භුම්මත්ථරණමඤ්චපීඨාදීනි පඤ්ඤපෙත්වා සත්ථු නියාතෙසුං. අපරාපරං පනෙත්ථ මනුස්සා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානමණ්ඩපචඞ්කමාදීනි කාරයිංසු. ඉති සො විහාරො මහා අහොසි. තං සන්ධාය වුත්තං ''ගිඤ්ජකාවසථෙ''ති.

ගොසිඞ්ගසාලවනදායෙති තත්ථ එකස්ස ජෙට්ඨකරුක්ඛස්ස ඛන්ධතො ගොසිඞ්ගසණ්ඨානං හුත්වා විටපං උට්ඨහි, තං රුක්ඛං උපාදාය සබ්බම්පි තං වනං **ගොසිඞ්ගසාලවනන්ති** සඞ්ඛං ගතං. **දායොති** අවිසෙසෙන අරඤ්ඤස්සෙතං නාමං. තස්මා **ගොසිඞ්ගසාලවනදායෙති** ගොසිඞ්ගසාලවනඅරඤ්ඤෙති අත්ථො. **විහරන්තීති** සාමග්ගිරසං අනුභවමානා විහරන්ති. ඉමෙසඤ්හි කුලපුත්තානං උපරිපණ්ණාසකෙ පුථුජ්ජනකාලො කථිතො, ඉධ ඛීණාසවකාලො. තදා හි තෙ ලද්ධස්සාදා ලද්ධපතිට්ඨා අධිගතපටිසම්භිදා ඛීණාසවා හුත්වා සාමග්ගිරසං අනුභවමානා තත්ථ විහරිංසු. තං සන්ධායෙතං වුත්තං.

යෙන ගොසිඞ්ගසාලවනදායො තෙනුපසඞ්කමීති ධම්මසෙනාපතිමහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරෙසු වා අසීතිමහාසාවකෙසු වා, අන්තමසො ධම්මභණ්ඩාගාරිකආනන්දත්ථෙරම්පි කඤ්චි අනාමන්තෙත්වා සයමෙව පත්තචීවරං ආදාය අනීකා නිස්සටො හත්ථී විය, යූථා නිස්සටො කාළසීහො විය, වාතච්ඡින්නො වලාහකො විය එකකොව උපසඞ්කමි. කස්මා පනෙත්ථ භගවා සයං අගමාසීති? තයො කුලපුත්තා සාමග්ගිරසං අනුභවන්තා විහරන්ති, තෙසං පග්ගණ්හනතො, පච්ඡිමජනතං

අනුකම්පනතො ධම්මගරුභාවතො ච. එවං කිරස්ස අහොසි – ‘‘අහං ඉමෙ කුලපුත්තෙ පග්ගණ්හිත්වා උක්කංසිත්වා පටිසන්ථාරං කත්වා ධම්මං නෙසං දෙසෙස්සාමී’’ති. එවං තාව පග්ගණ්හනතො අගමාසි. අපරම්පිස්ස අහොසි – ‘‘අනාගතෙ කුලපුත්තා සම්මාසම්බුද්ධො සමග්ගවාසං වසන්තානං සන්තිකං සයං ගන්ත්වා පටිසන්ථාරං කත්වා ධම්මං කථෙත්වා තයො කුලපුත්තෙ පග්ගණ්හි, කො නාම සමග්ගවාසං න වසෙය්‍යාති සමග්ගවාසං වසිතබ්බං මඤ්ඤමානා ඛිප්පමෙව දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්තී’’ති. එවං පච්ඡිමජනතං අනුකම්පනතොපි අගමාසි. බුද්ධා ච නාම ධම්මගරුනො හොන්ති, සො ච නෙසං ධම්මගරුභාවො රථවිනීතෙ ආවිකතොව. ඉති ඉමස්මා ධම්මගරුභාවතොපි ධම්මං පග්ගණ්හිස්සාමීති අගමාසි.

දායපාලොති අරඤ්ඤපාලො. සො තං අරඤ්ඤං යථා ඉච්ඡිතිච්ඡිතප්පදෙසෙන මනුස්සා පවිසිත්වා තත්ථ පුප්ඵං වා ඵලං වා නිය්‍යාසං වා දබ්බසම්භාරං වා න හරන්ති, එවං වතියා පරික්ඛිත්තස්ස තස්ස අරඤ්ඤස්ස යොජිතෙ ද්වාරෙ නිසීදිත්වා තං අරඤ්ඤං රක්ඛති, පාලෙති. තස්මා ‘‘දායපාලො’’ති වුත්තො. **අත්තකාමරූපාති** අත්තනො හිතං කාමයමානසභාවා හුත්වා විහරන්ති. යො හි ඉමස්මිං සාසනෙ පබ්බජිත්වාපි වෙජ්ජකම්මදූතකම්මපහිණගමනාදීනං වසෙන එකවීසතිඅනෙසනාහි ජීවිකං කප්පෙති, අයං න අත්තකාමරූපො නාම. යො පන ඉමස්මිං සාසනෙ පබ්බජිත්වා එකවීසතිඅනෙසනං පහාය චතුපාරිසුද්ධිසීලෙ පතිට්ඨාය බුද්ධවචනං උග්ගණ්හිත්වා සප්පායධුතඞ්ගං අධිට්ඨාය අට්ඨතිංසාය ආරම්මණෙසු චිත්තරුචියං කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා ගාමන්තං පහාය අරඤ්ඤං පවිසිත්වා සමාපත්තියො නිබ්බත්තෙත්වා විපස්සනාය කම්මං කුරුමානො විහරති, අයං අත්තකාමො නාම. තෙපි තයො කුලපුත්තා එවරූපා අහෙසුං. තෙන වුත්තං – ‘‘අත්තකාමරූපා විහරන්තී’’ති.

මා තෙසං අඵාසුමකාසීති තෙසං මා අඵාසුකං අකාසීති භගවන්තං වාරෙසි. එවං කිරස්ස අහොසි – ‘‘ඉමෙ කුලපුත්තා සමග්ගා විහරන්ති, එකච්චස්ස ච ගතට්ඨානෙ භණ්ඩනකලහවිවාදා වත්තන්ති, තිඛිණසිඞ්ගො චණ්ඩගොණො විය ඔවිජ්ඣන්තො විචරති, අථෙකමග්ගෙන ද්වින්නං ගමනං න හොති, කදාචි අයම්පි එවං කරොන්තො ඉමෙසං කුලපුත්තානං සමග්ගවාසං භින්දෙය්‍ය. පාසාදිකො ච පනෙස සුවණ්ණවණ්ණො සුරසගිද්ධො මඤ්ඤෙ, ගතකාලතො පට්ඨාය පණීතදායකානං අත්තනො උපට්ඨාකානඤ්ච වණ්ණකථනාදීහි ඉමෙසං කුලපුත්තානං අප්පමාදවිහාරං භින්දෙය්‍ය.

වසනට්ඨානානි චාපි එතෙසං කුලපුත්තානං නිබද්ධානි පරිච්ඡින්නානි තිස්සො ච පණ්ණසාලා තයො චඞ්කමා තීණි දිවාට්ඨානානි තීණි මඤ්චපීඨානි. අයං පන සමණො මහාකායො වුඩ්ඪතරො මඤ්ඤෙ භවිස්සති. සො අකාලෙ ඉමෙ කුලපුත්තෙ සෙනාසනා වුට්ඨාපෙස්සති. එවං සබ්බථාපි එතෙසං අඵාසු භවිස්සතී''ති. තං අනිච්ඡන්තො, ''මා තෙසං අඵාසුකමකාසී''ති භගවන්තං වාරෙසි.

කිං පනෙස ජානන්තො වාරෙසි, අජානන්තොති? අජානන්තො. කිඤ්චාපි හි තථාගතස්ස පටිසන්ධිග්ගහණතො පට්ඨාය දසසහස්සචක්කවාළකම්පනාදීනි පාටිහාරියානි පවත්තිංසු, අරඤ්ඤවාසිනො පන දුබ්බලමනුස්සා සකම්මප්පසුතා තානි සල්ලක්ඛෙතුං න සක්කොන්ති. සම්මාසම්බුද්ධො ච නාම යදා අනෙකභික්ඛුසහස්සපරිවාරො බ්‍යාමප්පභාය අසීතිඅනුබ්‍යඤ්ජනෙහි ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණසිරියා ච බුද්ධානුභාවං දස්සෙන්තො විචරති, තදා කො එසොති අපුච්ඡිත්වාව ජානිතබ්බො හොති. තදා පන භගවා සබ්බම්පි තං බුද්ධානුභාවං චීවරගබ්භෙන පටිච්ඡාදෙත්වා වලාහකගබ්භෙන පටිච්ඡන්නො පුණ්ණචන්දො විය සයමෙව පත්තචීවරමාදාය අඤ්ඤාතකවෙසෙන අගමාසි. ඉති නං අජානන්තොව දායපාලො නිවාරෙසි.

එතදවොචාති ථෙරො කිර මා සමණාති දායපාලස්ස කථං සුත්වාව චින්තෙසි – ''මයං තයො ජනා ඉධ විහරාම, අඤ්ඤෙ පබ්බජිතා නාම නත්ථි, අයඤ්ච දායපාලො පබ්බජිතෙන විය සද්ධිං කථෙති, කො නු ඛො භවිස්සතී''ති දිවාට්ඨානතො වුට්ඨාය ද්වාරෙ ඨත්වා මග්ගං ඔලොකෙන්තො භගවන්තං අද්දස. භගවාපි ථෙරස්ස සහ දස්සනෙනෙව සරීරොභාසං මුඤ්චි, අසීතිඅනුබ්‍යඤ්ජනවිරාජිතා බ්‍යාමප්පභා පසාරිතසුවණ්ණපටො විය විරොචිත්ථ. ථෙරො, ''අයං දායපාලො එණකතං ආසිවිසං ගීවාය ගහෙතුං හත්ථං පසාරෙන්තො විය ලොකෙ අග්ගපුග්ගලෙන සද්ධිං කථෙන්තොව න ජානාති, අඤ්ඤතරභික්ඛුනා විය සද්ධිං කථෙතී''ති නිවාරෙන්තො එතං, ''මා, ආවුසො දායපාලා''තිආදිවචනං අවොච.

තෙනුපසඞ්කමීති කස්මා භගවතො පච්චුග්ගමනං අකත්වා උපසඞ්කමි? එවං කිරස්ස අහොසි – ''මයං තයො ජනා සමග්ගවාසං වසාම, සචාහං එකකොව පච්චුග්ගමනං කරිස්සාමි, සමග්ගවාසො නාම න භවිස්සතී''ති පියමිත්තෙ ගහෙත්වාව පච්චුග්ගමනං කරිස්සාමි. යථා ච භගවා මය්හං පියො, එවං සහායානම්පි මෙ පියොති, තෙහි සද්ධිං

පච්චුග්ගමනං කාතුකාමො සයං අකත්වාව උපසඞ්කමි. කෙචි පන තෙසං ථෙරානං පණ්ණසාලද්වාරෙ චඞ්කමනකොටියා භගවතො ආගමනමග්ගො හොති, තස්මා ථෙරො තෙසං සඤ්ඤං දදමානොව ගතොති. **අභික්කමථාති** ඉතො ආගච්ඡථ. **පාදෙ පක්ඛාලෙසීති** විකසිතපදුමසන්නිභෙහි ජාලහත්ථෙහි මණිවණ්ණං උදකං ගහෙත්වා සුවණ්ණවණ්ණෙසු පිට්ඨිපාදෙසු උදකමභිසිඤ්චිත්වා පාදෙන පාදං සංසන්තො පක්ඛාලෙසි. බුද්ධානං කායෙ රජොජල්ලං නාම න උපලිම්පති, කස්මා පක්ඛාලෙසීති? සරීරස්ස උතුග්ගහණත්ථං, තෙසඤ්ච චිත්තසම්පහංසනත්ථං. අම්හෙහි අභිහටෙන උදකෙන භගවා පාදෙ පක්ඛාලෙසි, පරිභොගං අකාසීති තෙසං භික්ඛූනං බලවසොමනස්සවසෙන චිත්තං පීණිතං හොති, තස්මා පක්ඛාලෙසි. **ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං භගවා එතදවොචාති** සො කිර තෙසං වුඩ්ඪතරො.

326. තස්ස සඞ්ගහෙ කතෙ සෙසානං කතොව හොතීති ථෙරඤ්ඤෙව එතං **කච්චි වො අනුරුද්ධාති**ආදිවචනං අවොච. තත්ථ **කච්චීති** පුච්ඡනත්ථෙ නිපාතො. **වොති** සාමිවචනං. ඉදං වුත්තං හොති – කච්චි අනුරුද්ධා තුම්හාකං ඛමනීයං, ඉරියාපථො වො ඛමති? කච්චි යාපනීයං, කච්චි වො ජීවිතං යාපෙති ඝටියති? කච්චි පිණ්ඩකෙන න කිලමථ, කච්චි තුම්හාකං සුලභපිණ්ඩං, සම්පත්තෙ වො දිස්වා මනුස්සා උළුඞ්කයාගුං වා කටච්ඡුභික්ඛං වා දාතබ්බං මඤ්ඤන්තීති භික්ඛාචාරවත්තං පුච්ඡති. කස්මා? පච්චයෙන අකිලමන්තෙන හි සක්කා සමණධම්මො කාතුං, වත්තමෙව වා එතං පබ්බජිතානං. අථ තෙන පටිවචනෙ දින්නෙ, ‘‘අනුරුද්ධා, තුම්හෙ රාජපබ්බජිතා මහාපුඤ්ඤා, මනුස්සා තුම්හාකං අරඤ්ඤෙ වසන්තානං අදත්වා කස්ස අඤ්ඤස්ස දාතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්ති, තුම්හෙ පන එතං භුඤ්ජිත්වා කිං නු ඛො මිගපොතකා විය අඤ්ඤමඤ්ඤං සඞ්ඝට්ටෙන්තා විහරථ, උදාහු සාමග්ගිභාවො වො අත්ථී’’ති සාමග්ගිරසං පුච්ඡන්තො, **කච්චි පන වො, අනුරුද්ධා, සමග්ගාති**ආදිමාහ.

තත්ථ **ඛීරොදකීභූතාති** යථා ඛීරඤ්ච උදකඤ්ච අඤ්ඤමඤ්ඤං සංසන්දති, විසුං න හොති, එකත්තං විය උපෙති, කච්චි එවං සාමග්ගිවසෙන එකත්තූපගතචිත්තුප්පාදා විහරථාති පුච්ඡති. **පියචක්ඛූහීති** මෙත්තචිත්තං පච්චුපට්ඨපෙත්වා ඔලොකනචක්ඛූනි පියචක්ඛූනි නාම. කච්චි තථාරූපෙහි චක්ඛූහි අඤ්ඤමඤ්ඤං සම්පස්සන්තා විහරථාති පුච්ඡති. **තග්ඝාති** එකංසත්ථෙ නිපාතො. එකංසෙන මයං, භන්තෙති වුත්තං හොති. **යථා කථං පනාති** එත්ථ **යථාති** නිපාතමත්තං. **කථන්ති** කාරණපුච්ඡා. කථං පන තුම්හෙ එවං

විහරථ, කෙන කාරණෙන විහරථ, තං මෙ කාරණං බ්‍රූථාති වුත්තං හොති. **මෙත්තං කායකම්ම**න්ති මෙත්තචිත්තවසෙන පවත්තං කායකම්මං. **ආවි චෙව රහො චා**ති සම්මුඛා චෙව පරම්මුඛා ච. ඉතරෙසුපි එසෙව නයො.

තත්ථ සම්මුඛා කායවචීකම්මානි සහවාසෙ ලබ්භන්ති, ඉතරානි විප්පවාසෙ. මනොකම්මං සබ්බත්ථ ලබ්භති. යඤ්හි සහවසන්තෙසු එකෙන මඤ්චපීඨං වා දාරුභණ්ඩං වා මත්තිකාභණ්ඩං වා බහි දුන්නික්ඛිත්තං හොති, තං දිස්වා කෙනිදං වළඤ්ජිතන්ති අවඤ්ඤං අකත්වා අත්තනා දුන්නික්ඛිත්තං විය ගහෙත්වා පටිසාමෙන්තස්ස පටිජග්ගිතබ්බයුත්තං වා පන ඨානං පටිජග්ගන්තස්ස සම්මුඛා මෙත්තං කායකම්මං නාම හොති. එකස්මිං පක්කන්තෙ තෙන දුන්නික්ඛිත්තං සෙනාසනපරික්ඛාරං තථෙව නික්ඛිපන්තස්ස පටිජග්ගිතබ්බයුත්තට්ඨානං වා පන පටිජග්ගන්තස්ස පරම්මුඛා මෙත්තං කායකම්මං නාම හොති. සහවසන්තස්ස පන තෙහි සද්ධිං මධුරං සම්මොදනීයං කථං පටිසන්ථාරකථං සාරණීයකථං ධම්මීකථං සරභඤ්ඤං සාකච්ඡං පඤ්හපුච්ඡනං පඤ්හවිස්සජ්ජනන්ති එවමාදිකරණෙ සම්මුඛා මෙත්තං වචීකම්මං නාම හොති. ථෙරෙසු පන පක්කන්තෙසු මය්හං පියසහායො නන්දියත්ථෙරො කිම්බිලත්ථෙරො එවං සීලසම්පන්නො, එවං ආචාරසම්පන්නොතිආදිගුණකථනං පරම්මුඛා මෙත්තං වචීකම්මං නාම හොති. මය්හං පියමිත්තො නන්දියත්ථෙරො කිම්බිලත්ථෙරො අවෙරො හොතු, අබ්‍යාපජ්ජො සුඛී හොතූති එවං සමන්නාහරතො පන සම්මුඛාපි පරම්මුඛාපි මෙත්තං මනොකම්මං හොතියෙව.

නානා හි ඛො නො, භන්තෙ, කායාති කායඤ්හි පිට්ඨං විය මත්තිකා විය ච ඔමද්දිත්වා එකතො කාතුං න සක්කා. **එකඤ්ච පන මඤ්ඤෙ චිත්ත**න්ති චිත්තං පන නො හිතට්ඨෙන නිරන්තරට්ඨෙන අවිග්ගහට්ඨෙන සමග්ගට්ඨෙන එකමෙවාති දස්සෙති. කථං පනෙතං සකං චිත්තං නික්ඛිපිත්වා ඉතරෙසං චිත්තවසෙන වත්තිංසූති? එකස්ස පත්තෙ මලං උට්ඨහති, එකස්ස චීවරං කිලිට්ඨං හොති, එකස්ස පරිභණ්ඩකම්මං හොති. තත්ථ යස්ස පත්තෙ මලං උට්ඨිතං, තෙන මමාවුසො, පත්තෙ මලං උට්ඨිතං පචිතුං වට්ටතීති වුත්තෙ ඉතරෙ මය්හං චීවරං කිලිට්ඨං ධොවිතබ්බං, මය්හං පරිභණ්ඩං කාතබ්බන්ති අවත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා දාරූනි ආහරිත්වා ඡින්දිත්වා පත්තකටාහෙ පරිභණ්ඩං කත්වා තතො පරං චීවරං වා ධොවන්ති, පරිභණ්ඩං වා කරොන්ති. මමාවුසො, චීවරං

කිලිට්ඨං ධොවිතුං වට්ටති, මම පණ්ණසාලා උක්ලාපා පරිභණ්ඩං කාතුං වට්ටතීති පඨමතරං ආරොචිතෙපි එසෙව නයො.

327. **සාධු සාධු, අනුරුද්ධාති** භගවා භෙට්ඨා න ච මයං, භන්තෙ, පිණ්ඩකෙන කිලම්මාහාති වුත්තෙ න සාධුකාරමදාසි. කස්මා? අයඤ්හි කබළීකාරො ආහාරො නාම ඉමෙසං සත්තානං අපායලොකෙපි දෙවමනුස්සලොකෙපි ආචිණ්ණසමාචිණ්ණොව. අයං පන ලොකසන්නිවාසො යෙභුය්‍යෙන විවාදපක්ඛන්දො, අපායලොකෙ දෙවමනුස්සලොකෙපි ඉමෙ සත්තා පටිවිරුද්ධා එව, එතෙසං සාමග්ගිකාලො දුල්ලභො, කදාචිදෙව හොතීති සමග්ගවාසස්ස දුල්ලභත්තා ඉධ භගවා සාධුකාරමදාසි. ඉදානි තෙසං අප්පමාදලක්ඛණං පුච්ඡන්තො **කච්චි පන වො, අනුරුද්ධාති**ආදිමාහ. තත්ථ **වොති** නිපාතමත්තං පච්චත්තවචනං වා, කච්චි තුම්හෙති අත්ථො. **අම්හාකන්ති** අම්හෙසු තීසු ජනෙසු. **පිණ්ඩාය පටික්කමතීති** ගාමෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්චාගච්ඡති. **අවක්කාරපාතින්ති** අතිරෙකපිණ්ඩපාතං අපනෙත්වා ඨපනත්ථාය එකං සමුග්ගපාතිං ධොවිත්වා ඨපෙති.

යො පච්ඡාති තෙ කිර ථෙරා න එකතොව භික්ඛාචාරං පවිසන්ති, ඵලසමාපත්තිරතා හෙතෙ. පාතොව සරීරප්පටිජග්ගනං කත්වා වත්තප්පටිපත්තිං පූරෙත්වා සෙනාසනං පවිසිත්වා කාලපරිච්ඡෙදං කත්වා ඵලසමාපත්තිං අප්පෙත්වා නිසීදන්ති. තෙසු යො පඨමතරං නිසින්නො අත්තනො කාලපරිච්ඡෙදවසෙන පඨමතරං උට්ඨාති; සො පිණ්ඩාය චරිත්වා පටිනිවත්තො භත්තකිච්චට්ඨානං ආගන්ත්වා ජානාති – ‘‘ද්වෙ භික්ඛූ පච්ඡා, අහං පඨමතරං ආගතො’’ති. අථ පත්තං පිදහිත්වා ආසනපඤ්ඤාපනාදීනි කත්වා යදි පත්තෙ පටිවිසමත්තමෙව හොති, නිසීදිත්වා භුඤ්ජති. යදි අතිරෙකං හොති, අවක්කාරපාතියං පක්ඛිපිත්වා පාතිං පිධාය භුඤ්ජති. කතභත්තකිච්චො පත්තං ධොවිත්වා වොදකං කත්වා ථවිකාය ඔසාපෙත්වා පත්තචීවරං ගහෙත්වා අත්තනො වසනට්ඨානං පවිසති. දුතියොපි ආගන්ත්වාව ජානාති – ‘‘එකො පඨමං ආගතො, එකො පච්ඡතො’’ති. සො සචෙ පත්තෙ භත්තං පමාණමෙව හොති, භුඤ්ජති. සචෙ මන්දං, අවක්කාරපාතිතො ගහෙත්වා භුඤ්ජති. සචෙ අතිරෙකං හොති, අවක්කාරපාතියං පක්ඛිපිත්වා පමාණමෙව භුඤ්ජිත්වා පුරිමත්ථෙරො විය වසනට්ඨානං පවිසති. තතියොපි ආගන්ත්වාව ජානාති – ‘‘ද්වෙ පඨමං ආගතා, අහං පච්ඡතො’’ති. සොපි දුතියත්ථෙරො විය භුඤ්ජිත්වා කතභත්තකිච්චො පත්තං ධොවිත්වා වොදකං කත්වා ථවිකාය ඔසාපෙත්වා ආසනානි උක්ඛිපිත්වා

පටිසාමෙති; පානීයඝටෙ වා පරිභොජනීයඝටෙ වා අවසෙසං උදකං ඡඩ්ඩෙත්වා ඝටෙ නිකුජ්ජිත්වා අවක්කාරපාතියං සචෙ අවසෙසභත්තං හොති, තං වුත්තනයෙන ජහිත්වා පාතිං ධොවිත්වා පටිසාමෙති; භත්තග්ගං සම්මජ්ජති. තතො කචවරං ඡඩ්ඩෙත්වා සම්මජ්ජනිං උක්ඛිපිත්වා උපචිකාහි මුත්තට්ඨානෙ ඨපෙත්වා පත්තචීවරමාදාය වසනට්ඨානං පවිසති. ඉදං ථෙරානං බහිවිහාරෙ අරඤ්ඤෙ භත්තකිච්චකරණට්ඨානෙ භොජනසාලායං වත්තං. ඉදං සන්ධාය, ‘‘යො පච්ඡා’’තිආදි වුත්තං.

යො පස්සතීතිආදි පන නෙසං අන්තොවිහාරෙ වත්තන්ති වෙදිතබ්බං. තත්ථ **වච්චඝටන්ති** ආචමනකුම්භිං. **රිත්තන්ති** රිත්තකං. **තුච්ඡන්ති** තස්සෙව වෙවචනං. **අවිසය්හන්ති** උක්ඛිපිතුං අසක්කුණෙය්‍යං, අතිභාරියං. **හත්ථවිකාරෙනාති** හත්ථසඤ්ඤාය. තෙ කිර පානීයඝටාදීසු යංකිඤ්චි තුච්ඡකං ගහෙත්වා පොක්ඛරණිං ගන්ත්වා අන්තො ච බහි ච ධොවිත්වා උදකං පරිස්සාවෙත්වා තීරෙ ඨපෙත්වා අඤ්ඤං භික්ඛුං හත්ථවිකාරෙන ආමන්තෙන්ති, ඔදිස්ස වා අනොදිස්ස වා සද්දං න කරොන්ති. කස්මා ඔදිස්ස සද්දං න කරොන්ති? තං භික්ඛුං සද්දො බාධෙය්‍යාති. කස්මා අනොදිස්ස සද්දං න කරොන්ති? අනොදිස්ස සද්දෙ දින්නෙ, ‘‘අහං පුරෙ, අහං පුරෙ’’ති ද්වෙපි නික්ඛමෙය්‍යුං, තතො ද්වීහි කත්තබ්බකම්මෙ තතියස්ස කම්මච්ඡෙදො භවෙය්‍ය. සංයතපදසද්දො පන හුත්වා අපරස්ස භික්ඛුනො දිවාට්ඨානසන්තිකං ගන්ත්වා තෙන දිට්ඨභාවං ඤත්වා හත්ථසඤ්ඤං කරොති, තාය සඤ්ඤාය ඉතරො ආගච්ඡති, තතො ද්වෙ ජනා හත්ථෙන හත්ථං සංසිබ්බන්තා ද්වීසු හත්ථෙසු ඨපෙත්වා උපට්ඨපෙන්ති. තං සන්ධායාහ – ‘‘හත්ථවිකාරෙන දුතියං ආමන්තෙත්වා හත්ථවිලඞ්ඝකෙන උපට්ඨපෙමා’’ති.

පඤ්චාහිකං ඛො පනාති චාතුද්දසෙ පන්නරසෙ අට්ඨමියන්ති ඉදං තාව පකතිධම්මස්සවනමෙව, තං අඛණ්ඩං කත්වා පඤ්චමෙ පඤ්චමෙ දිවසෙ ද්වෙ ථෙරා නාතිවිකාලෙ න්හායිත්වා අනුරුද්ධත්ථෙරස්ස වසනට්ඨානං ගච්ඡන්ති. තත්ථ තයොපි නිසීදිත්වා තිණ්ණං පිටකානං අඤ්ඤතරස්මිං අඤ්ඤමඤ්ඤං පඤ්හං පුච්ඡන්ති, අඤ්ඤමඤ්ඤං විස්සජ්ජෙන්ති, තෙසං එවං කරොන්තානංයෙව අරුණං උග්ගච්ඡති. තං සන්ධායෙතං වුත්තං. එත්තාවතා ථෙරෙන භගවතා අප්පමාදලක්ඛණං පුච්ඡිතෙන පමාදට්ඨානෙසුයෙව අප්පමාදලක්ඛණං විස්සජ්ජිතං හොති. අඤ්ඤෙසඤ්හි භික්ඛූනං භික්ඛාචාරං පවිසනකාලො, නික්ඛමනකාලො, නිවාසනපරිවත්තනං, චීවරපාරුපනං, අන්තොගාමෙ පිණ්ඩාය චරණං ධම්මකථනං, අනුමොදනං, ගාමතො නික්ඛමිත්වා

හත්තකිච්චකරණං, පත්තධොවනං, පත්තඔසාපනං, පත්තචීවරපටිසාමනන්ති පපඤ්චකරණට්ඨානානි එතානි. තස්මා ථෙරො අම්හාකං එත්තකං ඨානං මුඤ්චිත්වා පමාදකාලො නාම නත්ථීති දස්සෙන්තො පමාදට්ඨානෙසුයෙව අප්පමාදලක්ඛණං විස්සජ්ජෙසි.

328. අථස්ස භගවා සාධුකාරං දත්වා පඨමජ්ඣානං පුච්ඡන්තො පුන **අත්ථි පන වොතිආදිමාහ**. තත්ථ **උත්තරි මනුස්සධම්මාති** මනුස්සධම්මතො උත්තරි. **අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසොති** අරියභාවකරණසමත්ථො ඤාණවිසෙසො. **කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙති** කස්මා, භන්තෙ, නාධිගතො භවිස්සති, අධිගතොයෙවාති. **යාව දෙවාති** යාව එව.

329. එවං පඨමජ්ඣානාධිගමෙ බ්‍යාකතෙ දුතියජ්ඣානාදීනි පුච්ඡන්තො **එතස්ස පන වොතිආදිමාහ**. තත්ථ **සමතික්කමායාති** සමතික්කමත්ථාය. **පටිප්පස්සද්ධියාති** පටිප්පස්සද්ධත්ථාය. සෙසං සබ්බත්ථ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. පච්ඡිමපඤ්හෙ පන ලොකුත්තරඤාණදස්සනවසෙන අධිගතං නිරොධසමාපත්තිං පුච්ඡන්තො **අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසොති** ආහ. ථෙරොපි පුච්ඡානුරූපෙනෙව බ්‍යාකාසි. තත්ථ යස්මා වෙදයිතසුඛතො අවෙදයිතසුඛං සන්තතරං පණීතතරං හොති, තස්මා **අඤ්ඤං ඵාසුවිහාරං උත්තරිතරං වා පණීතතරං වා න සමනුපස්සාමාති** ආහ.

330. **ධම්මියා කථායාති** සාමග්ගිරසානිසංසප්පටිසංයුත්තාය ධම්මියා කථාය. සබ්බෙපි තෙ චතූසු සච්චෙසු පරිනිට්ඨිතකිච්චා, තෙන තෙසං පටිවෙධත්ථාය කිඤ්චි කථෙතබ්බං නත්ථි. සාමග්ගිරසෙන පන අයඤ්ච අයඤ්ච ආනිසංසොති සාමග්ගිරසානිසංසමෙව නෙසං භගවා කථෙසි. **භගවන්තං අනුසංයායිත්වාති** අනුගන්ත්වා. තෙ කිර භගවතො පත්තචීවරං ගහෙත්වා ථොකං අගමංසු, අථ භගවා විහාරස්ස පරිවෙණපරියන්තං ගතකාලෙ, ''ආහරථ මෙ පත්තචීවරං, තුම්හෙ ඉධෙව තිට්ඨථා''ති පක්කාමි. **තතො පටිනිවත්තිත්වාති** තතො ඨිතට්ඨානතො නිවත්තිත්වා. **කිං නු ඛො මයං ආයස්මතොති** භගවන්තං නිස්සාය පබ්බජ්ජාදීනි අධිගන්ත්වාපි අත්තනො ගුණකථාය අට්ටියමානා අධිගමප්පිච්ඡතාය ආහංසු. **ඉමාසඤ්ච ඉමාසඤ්චාති** පඨමජ්ඣානාදීනං ලොකියලොකුත්තරානං. **චෙතසා චෙතො පරිච්ච විදිතොති** අජ්ජ මෙ ආයස්මන්තො ලොකියසමාපත්තියා වීතිනාමෙසුං, අජ්ජ ලොකුත්තරායාති එවං චිත්තෙන චිත්තං පරිච්ඡින්දිත්වා විදිතං. **දෙවතාපි මෙති**, භන්තෙ අනුරුද්ධ, අජ්ජ අයොයා

නන්දියත්ථෙරො, අජ්ජ අයොයා කිම්බිලත්ථෙරො ඉමාය ච ඉමාය ච සමාපත්තියා වීතිනාමෙසීති එවමාරොචෙසුන්ති අත්ථො. **පඤ්හාභිපුට්ඨයෙනාති** තම්පි මයා සයං විදිතන්ති වා දෙවතාහි ආරොචිතන්ති වා එත්තකෙනෙව මුඛං මෙ සජ්ජන්ති කථං සමුට්ඨාපෙත්වා අපුට්ඨයෙනෙව මෙ න කථිතං. භගවතා පන පඤ්හාභිපුට්ඨයෙන පඤ්හං අභිපුච්ඡිතෙන සතා බ්‍යාකතං, තත්‍ර මෙ කිං න රොචථාති ආහ.

331. **දීඝොති** ''මණි මාණිචරො දීඝො, අථො සෙරීසකො සහා''ති (දී. නි. 3.293) එවං ආගතො අට්ඨවීසතියා යක්ඛසෙනාපතීනං අබ්භන්තරො එකො දෙවරාජා. **පරජනොති** තස්සෙව යක්ඛස්ස නාමං. **යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමීති** සො කිර වෙස්සවණෙන පෙසිතො එතං ඨානං ගච්ඡන්තො භගවන්තං සයං පත්තචීවරං ගහෙත්වා ගිඤ්ජකාවසථතො ගොසිඞ්ගසාලවනස්ස අන්තරෙ දිස්වා භගවා අත්තනා පත්තචීවරං ගහෙත්වා ගොසිඞ්ගසාලවනෙ තිණ්ණං කුලපුත්තානං සන්තිකං ගච්ඡති. අජ්ජ මහතී ධම්මදෙසනා භවිස්සති. මයාපි තස්සා දෙසනාය භාගිනා භවිතබ්බන්ති අදිස්සමානෙන කායෙන සත්ථු පදානුපදිකො ගන්ත්වා අවිදූරෙ ඨත්වා ධම්මං සුත්වා සත්ථරි ගච්ඡන්තෙපි න ගතො, – ''ඉමෙ ථෙරා කිං කරිස්සන්තී''ති දස්සනත්ථං පන තත්ථෙව ඨිතො. අථ තෙ ද්වෙ ථෙරෙ අනුරුද්ධත්ථෙරං පලිවෙඨෙන්තෙ දිස්වා, – ''ඉමෙ ථෙරා භගවන්තං නිස්සාය පබ්බජ්ජාදයො සබ්බගුණෙ අධිගන්ත්වාපි භගවතොව මච්ඡරායන්ති, න සහන්ති, අතිවිය නිලීයන්ති පටිච්ඡාදෙන්ති, න දානි තෙසං පටිච්ඡාදෙතුං දස්සාමි, පථවිතො යාව බ්‍රහ්මලොකා එතෙසං ගුණෙ පකාසෙස්සාමී''ති චින්තෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි.

ලාභා වත, භන්තෙති යෙ, භන්තෙ, වජ්ජිරට්ඨවාසිනො භගවන්තඤ්ච ඉමෙ ච තයො කුලපුත්තෙ පස්සිතුං ලභන්ති, වන්දිතුං ලභන්ති, දෙය්‍යධම්මං දාතුං ලභන්ති, ධම්මං සොතුං ලභන්ති, තෙසං ලාභා, භන්තෙ, වජ්ජීනන්ති අත්ථො. **සද්දං සුත්වාති** සො කිර අත්තනො යක්ඛානුභාවෙන මහන්තං සද්දං කත්වා සකලං වජ්ජිරට්ඨං අජ්ඣොත්ථරන්තො තං වාචං නිච්ඡාරෙසි. තෙන වස්ස තෙසු රුක්ඛපබ්බතාදීසු අධිවත්ථා භුම්මා දෙවතා සද්දං අස්සොසුං. තං සන්ධාය වුත්තං – ''සද්දං සුත්වා''ති. **අනුස්සාවෙසුන්ති** මහන්තං සද්දං සුත්වා සාවෙසුං. එස නයො සබ්බත්ථ. **යාව බ්‍රහ්මලොකාති** යාව අකනිට්ඨබ්‍රහ්මලොකා. **තඤ්චෙපි කුලන්ති**, ''අම්හාකං කුලතො නික්ඛමිත්වා ඉමෙ කුලපුත්තා පබ්බජිතා එවං සීලවන්තො ගුණවන්තො ආචාරසම්පන්නා කල්‍යාණධම්මා''ති එවං තඤ්චෙපි කුලං එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තං

අනුස්සරෙයයාති එවං සබ්බත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො. ඉති භගවා යථානුසන්ධිනාව දෙසනං නිට්ඨපෙසීති.

පපඤ්චසූදනියා මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථාය

චූළගොසිඞ්ගසුත්තවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

චූළගොසිඞ්ගසුත්තවණ්ණනා (ටීකා)

325. ඤාතීනං (අ. නි. ටී. 3.6.19) නිවාසට්ඨානභූතො ගාමො ඤාතිකො, සො එව **නාතිකො.** සො කිර ගාමො යෙසං සන්තකො, තෙසං පුබ්බපුරිසෙන අත්තනො ඤාතීනං සාධාරණභාවෙන නිවෙසිතො, තෙන ‘‘නාතිකො’’ති පඤ්ඤායිත්ථ. අථ පච්ඡා තත්ථ ද්වීහි දායාදෙහි ද්විධා විභජිත්වා පරිභුත්තො. තෙනාහ **‘‘ද්වින්නං චූළපිතිමහාපිතිපුත්තානං ද්වෙ ගාමා’’**ති. ගිඤ්ජකා වුච්චන්ති ඉට්ඨකා, ගිඤ්ජකාහියෙව කතො ආවසථො **ගිඤ්ජකාවසථො.** තස්මිං කිර පදෙසෙ මත්තිකා සක්ඛරමරුම්බවාලිකාදීහි අසම්මිස්සා අකඨිනා සණ්හා සුඛුමා, තාය කතානි කුලාලභාජනානිපි සිලාමයානි විය දළ්හානි, තස්මා තෙ උපාසකා තාය මත්තිකාය දීඝපුථුලඉට්ඨකා කාරෙත්වා තාහි ඨපෙත්වා ද්වාරබාහවාතපානකවාටතුලායො සෙසං සබ්බං දබ්බසම්භාරෙන විනා ඉට්ඨකාහි එව පාසාදං කාරෙසුං. තෙනාහ **‘‘ඉට්ඨකාහෙවා’’**තිආදි.

ගොසිඞ්ගසාලවනදායන්ති ගොසිඞ්ගසාලවනන්ති ලද්ධනාමං රක්ඛිතං අරඤ්ඤං. **ජෙට්ඨකරුක්ඛස්සාති** වනප්පතිභූතස්ස සාලරුක්ඛස්ස. **සාමග්ගිරසන්ති** සමග්ගභාවාදිගුණං විවෙකසුඛං. **උපරිපණ්ණාසකෙ** උපක්කිලෙසසුත්තෙ (ම. නි. 3.237-238) පුථුජ්ජනකාලො කථිතො, ඉධ චූළගොසිඞ්ගසුත්තෙ **ඛීණාසවකාලො කථිතො.** කතකිච්චාපි හි තෙ මහාථෙරා අත්තනො දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං පරෙසං දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජනඤ්ච සම්පස්සන්තා පරමඤ්ච විවෙකං අනුබ්‍රූහන්තා සාමග්ගිරසං අනුභවමානා තත්ථ විහරන්ති. **තදාති** තස්මිං උපක්කිලෙසසුත්තදෙසනාකාලෙ. **තෙති** අනුරුද්ධප්පමුඛා කුලපුත්තා. **ලද්ධස්සාදාති** විපස්සනාය වීථිපටිපත්තියා අධිගතස්සාදා. විපස්සනා හි පුබ්බෙනාපරං විසෙසං ආවහන්තී පවත්තමානා සාතිසයං පීතිසොමනස්සං ආවහති. තෙනාහ භගවා –

‘‘යතො යතො සම්මසති, ඛන්ධානං උදයබ්බයං;

ලභති පීතිපාමොජ්ජං, අමතං තං විජානත’’න්ති. (ධ. ප. 374);

ලද්ධපතිට්ඨා මග්ගඵලාධිගමනෙන. සති හි මග්ගඵලාධිගමෙ සාසනෙ පතිට්ඨා ලද්ධා නාම හොති, නො අඤ්ඤථා.

කාමං සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානාපි මහාසාවකපරියාපන්නාව, අග්ගසාවකභාවෙන පන නෙසං විසෙසදස්සනත්ථං **''ධම්මසෙනාපතිමහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරෙසු වා''**ති විසුං ගහණං. සතිපි හි සාමඤ්ඤයොගෙ විසෙසවන්තො විසුං ගය්හන්ති යථා ''බ්‍රාහ්මණා ආගතා, වාසිට්ඨොපි ආගතො''ති. තෙසු පන විසුං ගහිතෙසුපි **''අසීතිමහාසාවකෙසූ''**ති **අසීති**ග්ගහණං අප්පකං ඌනමධිකං වා ගණනූපගං න හොතීති. **අන්තමසොති** ඉදං ධම්මභණ්ඩාගාරිකස්ස උපට්ඨාකභාවෙන ආසන්නචාරිතාය වුත්තං. **අනීකාති** හත්ථානීකා, හත්ථානීකතො හත්ථිසමූහතොති අත්ථො. කාළසීහො යෙභුය්‍යෙන යූථචරොති කත්වා වුත්තං **''යූථා නිස්සටො කාළසීහො වියා''**ති. කෙසරී පන එකචරොව. **වාතච්ඡින්නො වලාහකො වියාති** වාතච්ඡින්නො පබ්බතකූටප්පමාණො වලාහකච්ඡෙදො විය. **තෙසං පග්ගණ්හනතොති** යථා නාම ජිඝච්ඡිතස්ස භොජනෙ, පිපාසිතස්ස පානීයෙ, සීතෙන ඵුට්ඨස්ස උණ්හෙ, උණ්හෙන ඵුට්ඨස්ස සීතෙ, දුක්ඛිතස්ස සුඛෙ අභිරුචි උප්පජ්ජති, එවමෙවං භගවතො කොසම්බකෙ භික්ඛූ අඤ්ඤමඤ්ඤං විවාදාපන්නෙ දිස්වා අපරෙ සමග්ගාවාසං වසන්තෙ ආවජ්ජිතස්ස ඉමෙ තයො කුලපුත්තා ආපාථං ආගමිංසු, අථ නෙ පග්ගණ්හිතුකාමො උපසඞ්කමි, එවායං පටිපත්තිඅනුක්කමෙන කොසම්බකානං භික්ඛූනං විනයනුපායො හොතීති. තෙනාහ ''තෙසං පග්ගණ්හනතො''ති. එතෙනෙව **පච්ඡිමජනතං අනුකම්පනතොති** ඉදම්පි කාරණං එකදෙසෙන සංවණ්ණිතන්ති දට්ඨබ්බං. **උක්කංසිත්වාති** යථාභූතෙහි ගුණෙහි සම්පහංසනෙන විසෙසෙත්වා විසිට්ඨෙ කත්වා පසංසාවසෙන චෙතං ආමෙඩිතවචනං.

තං අරඤ්ඤං රක්ඛති වනසාමිනා ආණත්තො. රක්ඛිතගොපිතං වනසණ්ඩං, න මහාවනාදි විය අපරිග්ගහිතං. සීලාදිප්පභෙදාය අත්තත්ථාය පටිපන්නා **අත්තකාමා,** න අපරිච්චත්තසිනෙහාති ආහ **''අත්තනො හිතං කාමයමානා''**ති. තෙනාහ **''යො හී''**තිආදි. **භින්දෙය්‍යාති** විනාසෙය්‍ය.

දුබ්බලමනුස්සාති පඤ්ඤාය දුබ්බලා අවිද්දසුනො මනුස්සා. **තානීති** අභිජාතිආදීසු උප්පන්නපාටිහාරියානි. **චීවරගබ්භෙන පටිච්ඡාදෙත්වාති** චීවරසඞ්ඛාතෙ ඔවරකෙ

නිගූහිත්වා විය. න හි චීවරපාරුපනමත්තෙන බුද්ධානුභාවො පටිච්ඡන්නො හොති. ''මා සුධ කොචිමං බුද්ධානුභාවං අඤ්ඤාසී''ති පන තථාරූපෙන ඉද්ධාභිසඞ්ඛාරෙන තං ඡාදෙත්වා ගතො භගවා තථා වුත්තො. තෙනාහ **''අඤ්ඤාතකවෙසෙන අගමාසී''**ති.

අභික්කමථාති පදං අභිමුඛභාවෙන විධිමුඛෙන වදතීති ආහ **''ඉතො ආගච්ඡථා''**ති. බුද්ධානං කායො නාම සුවිසුද්ධජාතිමණි විය සොභනො, කිඤ්චි මලං අපනෙතබ්බං නත්ථි, කිමත්ථං භගවා පාදෙ පක්ඛාලෙසීති ආහ **''බුද්ධාන''**න්තිආදි.

326. අනුරුද්ධාති වා එකසෙසනයෙන වුත්තං විරූපෙකසෙසස්සපි ඉච්ඡිතබ්බත්තා, එවඤ්ච කත්වා බහුවචනනිද්දෙසොපි සමත්ථිතො හොති. **ඉරියාපථො ඛමතීති** සරීරස්ස ලහුට්ඨානතාය චතුබ්බිධොපි ඉරියාපථො සුඛප්පවත්තිකො. **ජීවිතං යාපෙතීති** යාපනාලක්ඛණං ජීවිතං ඉමං සරීරයන්තං යාපෙති සුඛෙන පවත්තෙති. **උඤ්ඡකයාගුං වා කටච්ඡුභික්ඛං** වාති ඉදං මකරවුත්තියා මිස්සකභත්තෙන යාපනං වත්තන්ති කත්වා වුත්තං. තෙනාහ **''භික්ඛාචාරවත්තං පුච්ඡතී''**ති.

අඤ්ඤමඤ්ඤං සංසන්දතීති සතිපි උභයෙසං කලාපානං පරමත්ථතො භෙදෙ පචුරජනෙහි දුවිඤ්ඤෙය්‍යනානත්තං ඛීරොදකසම්මොදිතං අච්චන්තමෙව සංසට්ඨං විය හුත්වා තිට්ඨති. තෙනාහ **''විසුං න හොති, එකත්තං විය උපෙතී''**ති. පියභාවදීපනානි චක්ඛූනි **පියචක්ඛූනි**. පියායති, පියායිතබ්බොති වා **පියොති**. සමග්ගවාසස්ස යං එකන්තකාරණං, තං පුච්ඡන්තො භගවා **''යථා කථං පනා''**තිආදිමාහාති **''කථන්ති කාරණපුච්ඡා''**ති වුත්තං. යො නෙසං මෙත්තාසහිතානංයෙව කම්මාදීනං අඤ්ඤමඤ්ඤස්මිං පච්චුපට්ඨානාකාරො, තං සන්ධාය **''කථ''**න්ති පුච්ඡා. තථා හි පරතො ''එවං ඛො මයං, භන්තෙ''තිආදිනා ථෙරෙහි විස්සජ්ජනං කථිතං.

මිත්තං එතස්ස අත්ථීති **මෙත්තං,** කායකම්මං. **ආවීති** පකාසං. **රහොති** අප්පකාසං. යඤ්හි උද්දිස්ස මෙත්තං කායකම්මං පච්චුපට්ඨපෙති, තං තස්ස සම්මුඛා චෙ, පකාසං හොති, පරම්මුඛා චෙ, අප්පකාසං. තෙනාහ **''ආවි චෙව රහො චාති සම්මුඛා චෙව පරම්මුඛා චා''**ති. **ඉතරානීති** පරම්මුඛා කායවචීකම්මානි. **''තත්ථා''**තිආදිනා සඞ්ඛෙපතො වුත්තමත්ථං විවරිතුං **''යං හී''**තිආදි වුත්තං. සම්මජ්ජනාදිවසෙන **පටිජග්ගිතබ්බයුත්තං ඨානං වා. තථෙවාති** යථා සම්මුඛා කතෙ මෙත්තාකායකම්මෙ වුත්තං, තථෙව. ''කච්චි

ඛමනීය''න්ති එවමාදිකා කථා **සම්මොදනීයකථා.** යථා පරෙහි සද්ධිං අත්තනො ඡිද්දං න හොති, තථා පටිසන්ථාරවසෙන පවත්තා කථා **පටිසන්ථාරකථා.** ''අහො තදා ථෙරෙන මය්හං දින්නො ඔවාදො, දින්නා අනුසාසනී''ති එවං කාලන්තරෙ සරිතබ්බයුත්තා, ඡසාරණීයපටිසංයුත්තා වා කථා **සාරණීයකථා.** සුත්තපදං නික්ඛිපිත්වා තස්ස අත්ථනිද්දෙසවසෙන සීලාදිධම්මපටිසංයුත්තා කථා **ධම්මීකථා.** සරෙන සුත්තස්ස උච්චාරණං **සරභඤ්ඤං.** පඤ්හස්ස ඤාතුං ඉච්ඡිතස්ස අත්ථස්ස පුච්ඡනං **පඤ්හපුච්ඡනං.** තස්ස යථාපුච්ඡිතස්සආදිසනං **පඤ්හවිස්සජ්ජනං. එවං සමන්නාහරතොති** එවං මනසිකරොතො, එවං මෙත්තං උපසංහරතොති අත්ථො.

එකතො කාතුං න සක්කා, තස්මා **නානා. හිතට්ඨෙනාති** අත්තනො විය අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස හිතභාවෙන. **නිරන්තරට්ඨෙනාති** අන්තරාභාවෙන භෙදාභාවෙන. **අවිග්ගහට්ඨෙනාති** අවිරොධභාවෙන. **සමග්ගට්ඨෙනාති** සහිතභාවෙන. **පරිභණ්ඩං කත්වාති** ඛහලතනුමත්තිකාලෙපෙහි ලිම්පෙත්වා. **චීවරං වා ධොවන්තීති** අත්තනො චීවරං වා ධොවන්ති. **පරිභණ්ඩං වාති** අත්තනො පණ්ණසාලාය පරිභණ්ඩං වා කරොන්ති.

327. පටිවිරුද්ධා එවාති එත්ථාපි ''යෙභුය්‍යෙනා''ති පදං ආනෙත්වා සම්බන්ධිතබ්බං. **තෙසං අප්පමාදලක්ඛණන්ති** තෙසං අප්පමජ්ජනසභාවං. **කච්චි පන වො අනුරුද්ධා සමග්ගාති** එත්ථාපි **වොති** නිපාතමත්තං, පච්චත්තවචනං වා, කච්චි තුම්හෙති එවමත්ථො වෙදිතබ්බො. **සමුග්ගපාතින්ති** සමුග්ගපුටසදිසං පාතිං.

පණ්ණසාලායං අන්තො බහි ච සම්මජ්ජනෙන සොධිතඞ්ගණතා **වත්තපටිපත්ති. පටිවිසමත්තමෙවාති** අත්තනො යාපනපටිවිසමත්තමෙව. **ඔසාපෙත්වාති** පක්ඛිපිත්වා. **පමාණමෙවාති** අත්තනො යාපනපමාණමෙව. **වුත්තනයෙන ජහිත්වාති** පාළියං වුත්තනයෙන ජහිත්වා.

හත්ථෙන හත්ථං සංසිබ්බන්තාති අත්තනො හත්ථෙන ඉතරස්ස හත්ථං දළ්හග්ගහණවසෙන ඛන්ධන්තා. විලඞ්ඝෙති දෙසන්තරං පාපෙති එතෙනාති විලඞ්ඝකො, හත්ථො. හත්ථො එව විලඞ්ඝකො හත්ථවිලඞ්ඝකො, තෙන **හත්ථවිලඞ්ඝකෙන.**

තං අඛණ්ඩං කත්වාති තං තීසුපි දිවසෙසු ධම්මස්සවනං පවත්තනවසෙන අඛණ්ඩිකං කත්වා. **එතන්ති** ''පඤ්චාහිකං ඛො පනා''තිආදිවචනං. පඤ්චමෙ පඤ්චමෙ අහනි භවතීති **පඤ්චාහිකං. භගවතා පුච්ඡිතෙන** අනුරුද්ධත්ථෙරෙන. **පමාදට්ඨානෙසුයෙවාති** අඤ්ඤෙසං පමාදට්ඨානෙසුයෙව. **''පමාදට්ඨානෙසුයෙවා''**ති වුත්තමෙවත්ථං පාකටතරං කාතුං **''අඤ්ඤෙසඤ්හී''**තිආදි වුත්තං. **පපඤ්චකරණට්ඨානානීති** කථාපපඤ්චස්ස කරණට්ඨානානි විස්සට්ඨකථාපවත්තනෙන කම්මට්ඨානෙ පමජ්ජනට්ඨානානි. තත්ථාපි ''මයං, භන්තෙ, කම්මට්ඨානවිරුද්ධං න පටිපජ්ජාමා''ති සිඛාප්පත්තං අත්තනො අප්පමාදලක්ඛණං ථෙරො දස්සෙති. **එත්තකං ඨානං මුඤ්චිත්වාති** පන ඉදං තදා විහාරසමාපත්තීනං වළඤ්ජාභාවෙන වුත්තං.

328. ඣානස්ස අධිප්පෙතත්තා **''අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො''**ඉච්චෙව වුත්තං. අත්තනො සම්මාපටිපන්නතාය සත්ථු චිත්තාරාධනත්ථං තස්ස ච විසෙසාධිගමස්ස සත්ථු පච්චක්ඛභාවතො ථෙරො **''කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ''**ති ආහ. **යාවදෙවාති** යත්තකං කාලං එකං දිවසභාගං වා සකලරත්තිං වා යාව සත්ත වා දිවසෙ.

329. **සමතික්කමායාති** සම්මදෙව අතික්කමනාය. සති හි උපරි විසෙසාධිගමෙ හෙට්ඨිමජ්ඣානං සමතික්කන්තං නාම හොති පටිප්පස්සද්ධි ච. තෙනාහ **''පටිප්පස්සද්ධියා''**ති. **ඤාණදස්සනවිසෙසොති** කාරණූපචාරෙන වුත්තොති වෙදිතබ්බො. **වෙදයිතසුඛතොති** වෙදනාසහිතජ්ඣානසුඛතො වා ඵලසුඛතො වා. **අවෙදයිතසුඛන්ති** නිබ්බානසුඛං විය වෙදනාරහිතං සුඛං. **අවෙදයිතසුඛන්ති** ච නිදස්සනමත්තමෙතං, තං පන අඵස්සං අසඤ්ඤං අචෙතනන්ති සබ්බචිත්තචෙතසිකරහිතමෙව. තතො ච සතිපි රූපධම්මප්පවත්තියං තස්ස අචෙතනත්තා සබ්බසො සඞ්ඛාරදුක්ඛවිරහිතතාය සන්තතරා පණීතතරා ච නිරොධසමාපත්තීති වුච්චතෙ. තෙනාහ **''අවෙදයිතසුඛං සන්තතරං පණීතතරං හොතී''**ති. තෙන වුත්තං ''ඉමම්හා චා''තිආදි.

330. **සාමග්ගිරසානිසංසමෙව නෙසං භගවා කථෙසි** අජ්ඣාසයානුකූලත්තා තස්ස. **අනුසාවෙත්වාති** අනුපගමනවසෙන සම්මදෙව ආරොචෙත්වා. ''අනුසංසාවෙත්වා''ති වා පාඨො, සො එවත්ථො. **තතො පටිනිවත්තිත්වාති** එතරහි භගවතො එකවිහාරෙ අජ්ඣාසයොති සත්ථු මනං ගණ්හන්තා ''ඉධෙව තිට්ඨථා''ති විස්සජ්ජිතට්ඨානතො

නිවත්තිත්වා. **පබ්බජ්ජාදීනීති** ආදි-සද්දෙන උපසම්පදා-විසුද්ධි-ධුතකම්මට්ඨානානුයොග-ඣානවිමොක්ඛ-සමාපත්ති-ඤාණදස්සන-මග්ගභාවනා-ඵලසච්ඡිකිරියාදිකෙ සඞ්ගණ්හාති. **අධිගන්ත්වාපීති** **පි**-සද්දෙන යථාධිගතානම්පි. **අත්තනො ගුණකථාය අට්ටියමානාති** භගවන්තං නිස්සාය අධිගන්ත්වාපි ධම්මාධිකරණං සත්ථුවිහෙසාභාවදීපනෙ භගවතො පාකටගුණානං කථාය අට්ටියමානාපීති යොජනා. **දෙවතාති** තංතංසමාපත්තිලාභිනියො දෙවතා. **මුඛං මෙ සජ්ජන්ති** මුඛං මෙ කථනෙ සමත්ථං, කථනෙ යොග්‍යන්ති අත්ථො.

331. **එවං ආගතොති** එවං ආටානාටියසුත්තෙ ආගතො. **පලිවෙඨෙන්තෙති** චොදෙන්තෙ. **මච්ඡරායන්තීති** අත්තනො ගුණානං භගවතොපි ආරොචනං අසහමානා මච්ඡරායන්තීති සො චින්තෙතීති කත්වා වුත්තං.

01 **තෙසං ලාභාති** තෙසං වජ්ජිරාජූනං වජ්ජිරට්ඨවාසීනඤ්ච මනුස්සත්තං, පතිරූපදෙසවාසාදිකො, භගවතො තිණ්ණඤ්ච කුලපුත්තානං දස්සනවන්දනදානධම්මස්සවනාදයො ලාභා. සුලද්ධා ලාභාති යොජනා. **පසන්නචිත්තං අනුස්සරෙය්‍යාති** තං කුලඤ්හෙතං සීලාදිගුණෙ චිත්තං පසාදෙත්වා අනුස්සරෙය්‍ය. වුත්තං තෙසං ‘‘අනුස්සරණම්පාහං, භික්ඛවෙ, තෙසං භික්ඛූනං බහූපකාරං වදාමී’’ති (ඉතිවු. 104; සං. නි. 5.184).

චූළගොසිඞ්ගසුත්තවණ්ණනාය ලීනත්ථප්පකාසනා සමත්තා.